

Nhật Linh và 'Đội Thi Sĩ' (làm thơ trào phúng và thơ lố c bát tiêng Pháp!)

Tài liệu trích trong Khảo Hành
Thơ Hai, 05 Tháng 7 Năm 2010 07:48

Còn mấy ngày nữa là tôi kể lại n 47 của nhà văn-chính trị gia Nhật Linh Nguyễn Tấn Tam,

ngôi sáng lập Văn Đoàn và cũng là vị trưởng phái đoàn Việt Nam trong Hội Nghị Đà Lạt đàm phán với Pháp về tình hình Việt Pháp thời 1945, 46. Nhật Linh tôi kể lại về mình vào ngày 7 tháng 7, 1963 để phụng dưỡng chính phủ Ngô Đình Diệm, chính quyền đã đưa ông ra Tòa xét xử vào ngày hôm sau. Tôi đó nay, báo chí đã viết nhiều về ông, còn trên trang báo này, ngôi tôi sẽ tiếp tục trình bày một khía cạnh rất thú vị trong cuộc đời bút của ông: Nhật Linh và thơ văn trào phúng.

Nhật Linh và 'Đôi Thi Sĩ' (làm thơ trào phúng và thơ lố c bát tiếng Pháp!)

Tài liệu trích trong Khô i Hành
Thứ Hai, 05 Tháng 7 Năm 2010 07:48

Nhật Linh Nguyễn Tấn Tam (1905-1963).

Theo tài liệu của nhà văn Nguyễn Tấn Thiệt, con trai ông Nhật Linh, thì thân phò ông ra đi đò lố i mốt sò di cò còn dang dở, nhò hai văn bòn: Đò i Thi Sĩ và Đò i Làm Báo, và bài Giao Thò a Năm Quý Tò 1953 mà ông ghi chú là: “Cũng là chúc thò luôn thò,” vò i niò m mong mòi: “Ngò ò i qua, sách mốt, đò i thay đò i. Tò lố c, danh chung, tiò ng vòn truyò n.”

Nhật Linh và 'Đời Thi Sĩ' (làm thơ trào phúng và thơ lục bát tiếng Pháp!)

Tác Giả: Tài liệu trích trong Kh&i Hành
Thứ Hai, 05 Tháng 7 Năm 2010 07:48

Trong văn bản Đời Làm Báo, Nhật Linh đã viết trong m&y l&i nói đ&u: “Đây là ký &c v& đ&i làm báo c&a tôi v& hai t& báo khôi hài, châm biếm, văn ch&ng: t& 'Phong Hóa' và t& 'Ngày Nay', và ph& bi&n (m&t cách chính th&c) danh tính 7 thành viên c&a T& L&c Văn Đoàn do ông thành l&p vào năm 1933: Nhật Linh, Khải H&ng, Hoàng Đ&o, Th& L&, Th&ch Lam, Tú M& và Xuân Di&u.

(Văn đ& này, nh& nh&u ng&&i có th& đã bi&t, v&n không th&ng nh&t: có danh sách đ&a ra thi&u m&t ng&&i, hay đ& m&t ng&&i.)

Văn bản: 'Đời Thi Sĩ'

M& đ&u cho cu&n ký &c đ& đ&nh này, Nhật Linh viết, m&t cách ch&c n&ch: “Tr&&c h&t, tôi là m&t thi sĩ.” Câu văn đáng chú ý &y rõ ràng là đ& báo tr&&c cho đ&c gi& bi&t: nh&ng trang k& ti&p là đ& thu&t l&i “ký s& c&a m&t thi sĩ,” đúng nh& cái nhan đ& 'Đời Thi Sĩ.'

Đ&&i đây là nguyên văn ký s& &y:

“Năm m&&i tu&i, ph&i r&i b& Hà N&i v& huy&n C&m Gi&ng, tôi đ& ra nh& Hà N&i và làm th&. Bài th& khá dài, nh&ng ti&c thay tôi không nh& h&t. Có m&t câu t& c&nh H& G&&m tôi còn nh& nh&ng đ&n nay (nghĩa là 43 năm sau) tôi cũng ch&a th&y đ&&c cái hay c&a nó:

*“Chung quanh cây c&i r&&m r&
Gi&a h& có m&t chùa ta đây này.”*

Th&y tôi bi&t ngay là th& không xuôi nên đ&i ra: “Gi&a h& có m&t chùa là Ng&c S&n.” Tôi còn bé nh&ng cũng bi&t ngay câu th& c&a th&y tôi hay h&n.

Tôi l&i là ng&&i làm th& m&i th& nh&t c&a n&&c Vi&t Nam. Bài th& b&n câu tôi còn nh& c&:

Nhật Linh và 'Đôi Thi Sĩ' (làm thơ trào phúng và thơ lục bát tiếng Pháp!)

Tác Giả: Tài liệu trích trong Kh&i Hành
Thứ Hai, 05 Tháng 7 Năm 2010 07:48

*“Hai bên träng näc chäy te te
Cäu ngang bäu i tí te
Bäu giäi ngä träng tròn xoe xoe
Chim kêu räu rät, cänh buän te.”*

Giän hai mä i năm sau lúc bät đäu cä thä mä i täi mä i biät mình là nhà thä mä i đäu tiên, còn thä thì đän nay täi cũng chäa thäy nó hay ä chä nào. Nhäng mä i thì nhät đänh mä i vì nhäng chä hai bên träng, cäu ngang, bäu giäi ngä träng cũng bí hiäm nhä nhäng bài thä mä i nhät cäa nhäng nhà làm thä mä i bí hiäm nhät.

Đäc cái viät thä mä i, thäy täi chäu không biät chäa thä nào. Thäy täi chä läc đäu thä dài, cho täi là mät thäng bé län thän. Rät tiäc là năm täi 13 tuäi thì thäy täi mät và vì thä không đäc cái vui thäy con mình bän năm sau có hai bài thä đäng ä “Trung Bäc Tân Văn.” Thä äy vänh cänh đi thuyän chäi träng trên Hä Tây, täi còn nhä hai câu: “Con thuyän dä sóng tänh tänh vät t. Chiäc bóng sau ngä i lät thät theo!”

Thäy täi vän hay làm thä và thích thä đäng niäm luät, chäc phäi cho hai câu trên này là đäng niäm luät và đäi chäi chan chät. Hai bài thä cäa täi cũng không hän không kém gì mäy nghìn bài thä đäng báo Trung Bäc Tân Văn häi đä (1922) nhäng riêng đäi väi täi thät là mät käniäm đäp: tên täi và vän täi län đäu tiên đäc nêu lên báo.

Trong báo Phong Hóa lúc bät đäu cä đäng cho thä mä i täi cũng có viät ít bài nhäng đän khi có thä Thä Lä, Xuân Diäu, Huy Cän ra đäi thì täi tä thäy mình là ngä i thäa trong làng thä. Bài thä cuäi cùng cäa täi trong đäi làm báo là bài Dân Quê. Bài äy đã làm cho báo Phong Hóa suät bä đäng cäa, täi bä mä i ra Ty Käm Duyät và báo bán tăng thêm đäc hai nghìn sä. Tä đäy täi không làm thä näa.

Mä i năm sau (1945) ä häi ngoäi vä Hà Giang, täi läi làm thä nhäng làm thä chính trä. Häi äy Hà Giang bä Viät Minh bao vây phäi mä chä phiän läy tän giúp quân đäi. Nhà thi sĩ mäc binh phäc, đi giäy cao äng cäm kéo cät dây chäng cäa trong khi mät träng súng liên thanh nä vang cätänh lä Hà Giang và mäy cô thiäu nä däng hoa. Nhà thi sĩ thì thích hoa, nhäng sä tiäng súng. Nhà chiän sĩ thì thích súng và sä hoa. Ngä i täi lúc đä väa thích väa sä läi väa sä väa thích thät là phân vân khó tä. Nhäng biät làm thä cũng là mät cái läi. Chä phiän có bán mät bäc tranh vä bó hoa và ngä i mua tranh cä nhät đänh đòi phäi có bài thä vänh cäa nhà thi sĩ chiän sĩ thì hä mä i trä 2,000 đäng (gän hai vän bäc bäy giä). Thä là täi läi phäi làm thä. Thä räng:

Nhà thi sĩ và 'Đôi Thi Sĩ' (làm thơ trào phúng và thơ lục bát tiếng Pháp!)

Tài liệu trích trong Khố i Hành
Th#7913; Hai, 05 Th#225;ng 7 N#259;m 2010 07:48

Trăm đóa hoa t#i h#p s# c m# u

*Muôn nghìn ng#i Vi#t đ# nh# nhau
Bó hoa b# u h#n tình đoàn k#t
C# a kh#p nhân dân v#n ki#p sau.*

Nhà thi sĩ m# m#ng hảo huy#n: muôn nghìn ng#i Vi#t đ# nh# nhau và đoàn k#t! Tr# c s# th# c, nhà thi sĩ th# dài. Bài th# tuy m# m#ng nh#ng th# c là “hàng hàng châu ng# c” vì m#i ch# đã bán đ# c b#y trăm đ#ng b#y gi#. Ch# a bao gi# ti#n nhu#n bút c# a tôi l#i nhi#u nh# v#y, nh#ng than ôi, ti#n l#i không vào túi mình.

Đ#n lúc tôi làm b# tr#ng Ngo#i Giao trong Chính Ph# Liên Hi#p và tr#ng phái đoàn phái b# Đ# L#t đ# đàm phán v#i Pháp thì tôi l#i có đ#p làm th# khôi hài, và c# làm th# Tây. Nh#ng th# y tôi cùng làm v#i ông b#n quen đã lâu, r#t vui tính, ông Nguy#n Duy Thanh lúc đó là c# v#n chuyên môn c# a phái đoàn. Đoàn tr#ng phái b# Pháp là ông Max André (M# c Ăng Đê). Sau g#n m#t tháng hai bên thăm dò ý ki#n nhau đ# th#, thì ông Max André ph#i v# Pháp. Chúng tôi (ông Thanh và tôi ch# không ph#i c# phái đoàn) h#p kín # trong phòng tôi và hai ng#i cùng nh# l#y làm th# s#u bi#t ly:

*#i M# c quân, h#i M# c quân!
Tóc # ng#n ng#i có ng#n y th#i
Anh đ#ng anh, tôi đ#ng tôi.
B#t bao gi# l#i n#i l#i n#c non.*

M#y câu th# này không hay gì l#m, mà l#i ph#i cái sáo n#a! Qu# nhiên tôi và ông M# c, ông đ#ng ông, tôi đ#ng tôi, không bao gi# g#p nhau c#. M#i g#n đây, ông b#n tôi có đ#p g#p ông M# c. Ông có nh#c đ#n tôi. Xin c#m #n ông nh#ng tr#i đã đ#nh v#y, ông và tôi không bao gi# l#i n#i l#i n#c non n#a. Bài th# y chúng tôi có đ#ch ra ti#ng Pháp và th# đ#ch hay h#n nguyên văn nhi#u:

*Oh! Max André! Ah! Max André
Cheveux noir si court que ca!
Toi! Chemin toi, moi, chemin moi,
A quand se relieront les paroles d'Eau et*

Nhật Linh và 'Đi Thi Sĩ' (làm thơ trào phúng và thơ lục bát tiếng Pháp!)

Tài liệu trích trong Khố i Hành
Th#7913; Hai, 05 Th#225;ng 7 N#259;m 2010 07:48

Montagne, moi pas connaitre!

Th# Tây đ#n th# th#t là tuy#t v#i và th#t là c#m đ#ng, đ#c nghe th#t trúc tr#c và th#t êm ru.
Trong đ#i thi sĩ c#a tôi có may câu th# tây trên đây là hay nh#t!

R#i chúng tôi #i làm th# ta (l#c bát #i ca dao) b#ng ch# Tây:

*Depuis que je te connaisse
Jusqu'ici c'est presque un mois
A quand on se revoir?
Bien! On se quitte, aur'voir monsieur!*

Trong đ#i chính tr# khô khan c#a tôi, m#y câu th# này đã làm tôi tr# #i cái đ#i s#ng vui v# c#a nhà vi#t báo khô hài. N#u cái c#i ch#a đ#c b#nh thì tr#n c#i vì m#y câu th# này đã ch#a đ#c cái b#nh nghiêm trang gi# v# c#a tôi lúc gi# vi#c ngo#i giao.

Khi qua đ#t Trung Hoa #n th# hai, # Nam Kinh tôi #i có làm hai bài th# “Đ#t lò than” và “V#nh c# Nà” nay ch#a ti#n đ#ng. Đó là hai bài th# sau cùng c#a tôi và cũng là hai bài th# cu#i cùng c#a tôi, tôi mong th#!

-Th# m#ng c# Nguy#n H#i Th#n, 70 tu#i, tóc ch#a b#c s#i nào, c# bà m#i sinh con trai:

M#ng c# Nguy#n H#i Th#n

*Th#n m#ng đ#m qua báo m#t câu
Báo r#ng c# Nguy#n s#ng còn lâu
Dân đ#n ch#a thoát ph#ng xanh m#t
Tr#i bi#c đầu cho c# b#c đ#u
Càng n#, càng dai, càng giúp n# c
Đ# danh, đ# ti#ng, đ# v# sau*

Nhật Linh và 'Đội Thi Sĩ' (làm thơ trào phúng và thơ lục bát tiếng Pháp!)

Tác Giả: Tài liệu trích trong Kh&i Hành
Thứ Hai, 05 Tháng 7 Năm 2010 07:48

*(Đ&a th& m&ng c& b&y m&& i tu&i
C& đ&c, c& c&& i, c& vu&t râu) (*)*

(Nam Kinh Tháng Ch&p, năm 1946)

(*) Nhật Linh có s&a hai câu k&t thành:

*N&& c nh& ã m vi& c thân già m&i.
Mi&ng n&a c&& i vui, n&a ng&m s&u.*

Nhóm than đ&n n&& c

*N&& c ã nh cho nên ph&i đ&t lò
Hai bàn tay tr&ng nh&ng than tro
Ch&c m&i v&a nh&om còn leo lét
Ng&n ã a bùng lên ã s&ng lò
Thân c&a thân h&ng kêu lách tách
N&& c giam &m ch&t réo vo vo
B&t vung s&c ép phi h&i ã a
Ch&c ch&ng bao lâu n&& c s&i mà!
(Nam Kinh, Tháng Ch&p, 1946)*

Trên đây là nh&ng trang t& thu&t c&a “Đ&i Thi Sĩ” c&a Nhật Linh. Ng&& i đ&c hi&u r&ng cu&n sách này (n&u đ&& c hoàn t&t), s& là m&t cu&n t& trào, m&t th& vẫn vui c&a ông. Cu&n sách không đ&& c hoàn t&t, v&y ta có th& coi nh& là m&t t&n vẫn hay c&a Nhật Linh; đ&c đ& bi&t thêm v& m&t nhà văn tài ba ã k&t li&u đ&i mình trong hoàn c&nh chính tr& kh&c nghi&t.

(Tài liệu trích trong Kh&i Hành s& ch& đ& Nhật Linh/T& L&c Văn Đoàn, Viên Linh ch& biên, tháng 7, 2001. &nh Nhật Linh do Tr&&ng Kim Anh cung c&p.)